

Komentarji

k dnevnim dogodkom in vprašanjem

Spet se spominjamo rojstnega dneva moža, velikega Američana, ki je med drugim rekel otiroma zapisal:

"Najmočnejša vez slovenskih stimpatih zunaj družine bi morala biti ona, ki bi povezala delavce vseh narodov, vseh jezikov in vseh plemen.

"Delo je več kot kapital. Delo je prvo in neodvisno od kapitala. Kapital je le sad dela in ne bi mogel eksistirati, če bi ne bilo dela.

"Kaj je delo? Kdo je delavec? Delavec si ti, če delaš za svoj obstanek. Ti obdeluješ zemljo, koplesš premog, tkeš sukno in pišeš knjige; ti iznajduješ svite stroje, strežeš na prodajniški mizi, gradiš železnice in zidaš poslopja po vsem svetu. Ti, delavec! V Ameriki si v veliki večini. Vse, kar služi delavcu, služi narodu. Vse, kar škoduje delavcu, je izdajstvo Amerike! Črte med tem dvojitim. Če vam kdo reče, da ljubi Ameriko, delavca pa sovraži, je lažnik; ako vam reče, da zaupa Ameriki, a boji se delavca, je bedak. Amerike brez delavca ni in če izkorišča delavca — izkorišča Ameriko.

"Ker delavstvo producira vse dobre stvari, bi bilo pravično, da imajo delavci največ dobrih stvari.

"Zgodilo se je v vseh dobah svetovne zgodovine, da so mnogi delali in nekaj jih je uživalo sode prvih. To je krivično in mora prenehati!

"Amerika z vsemi svojimi institucijami pripada ljudstvu, ki tu prebiva. Kadarkoli ljudstvu ne ugaja obstoječa vlada, ima konstitucionalno pravico, da jo popravi in izboljša, in revolucionarno pravico, da jo vstavi ali vstavi.

"Vsako ljudstvo, naj živi kjerkoli, ima pravico, da se iznebi sovražne vlade in jo zamenja s drugo, če se odloči za to."

To so besede Abrahama Lincoln. Lincoln je mrtev že 68 let. Njegova doba se bolj in bolj oddaljuje od nas. Čim bolj se oddaljuje od nas, tem bolj postaja Lincoln v oseh oficijelne zgodovine legendaren — nekaka nadčloveška figura.

Ampak ta oficijelni Lincoln nas ne zanima; to ni več ljudski Lincoln. V našem spominu, v spominu vseh zavednih in naprednih delavcev se vedno živi človek Lincoln, preprost in robot Lincoln — oni Lincoln, čigar bitje je utelešeno in za vedno ohranjeno v gornjih besedah.

Gornjih besed ne najdete na podstavkih Lincolnovih spomenikov in na njegovih spominskih ploščah po Ameriki; ne najdete jih v oficijelni biografiji, ki se čitajo v šolah in nahajajo v javnih knjižnicah. Ne — gornje besede bi današnji vladarji Amerike najrajši zabrisali in zadržali za vselej. Saj je dovolj drugih Lincolnovih izrekov, ki jih danes težko prenašajo.

Dolžnost zavednih delavcev po vsem svetu pa je, da ohranimo gornje Lincolnove besede žive, žive in plameneče, da bodo rezale v meso in žgale v kri in možgane — toliko časa, da se urednicijo vse od prve do zadnje. Lincolnove dobe — kakor Marksove — ni več in razmere v teh sedemdesetih letih so se v marsičem radikalno izpremenile, ampak krivica, ki jo poudarja Lincoln, še živi. Zato mora živeti tudi boj! In resnica, ki je Lincoln tako ostro in jasno označil v gornjih besedah, je neovrgljiva!

Zato — v imenu te resnice — slava Lincolnu!

Najzlastnejše figure med ameriškimi Slovenci so oni katolički "sapheads", ki se vedno ključajo predstavnikom jugoslovanskega režima, zdaj pa morajo kisliti poročila, da je ta režim s trdim bičem oplazil voditelje katoliške stranke v starem kraju. Gosh!

BANKIRSKA KONTROLA NAD INDUSTRIJAMI

Norris je za to, da senatni justični odsek odredi preiskavo v aktivnosti finančnih magnatov

Washington, D. C. — (FP) — Mogočni bančni interesi smujejo veliko zaroto, katere cilj je še bolj znižati mezde v industrijah. Tako trdijo uradniki Ameriške delavske federacije in drugih delavskih organizacij, ki so prejeli poročila od svojih reprezentantov širom Amerike in v katerih poročajo o novih mezdnih redukcijah, katere so že bile ali pa jih nameravajo uveljaviti.

Mezdne redukcije uvajajo sile v industrijah, kjer delavci niso organizirani. Znanih je več slučajev, ko so industrije že večkrat reducirale mezde, da je mezdni standard zdaj 80 odstotkov nižji kot je bil l. 1929.

Na podlagi izjave, katero je podal John P. Frey, predsednik departmenta kovinarskih strok Ameriške delavske federacije, bo kongres najbrž odredil preiskavo v aktivnosti in mahinacijah finančnih magnatov. Frey je že predložil senatnemu justičnemu odseku konkretno evidenco, da so velike komercialne banke v New Yorku dobile kontrolo nad nekaterimi industrijami in diktirajo mezde ter delovne razmere.

Senator Norris iz Nebrasko, načelnik justičnega odseka, je izjavil, da je naklonjen preiskavi v aktivnosti bankirjev.

Te dni je Marshall McLintock Co., podružnica Bethlehem Steel Co., znižala delavcem mezde za dvajset odstotkov. American Bridge Company, del mogočne in bogate U. S. Steel korporacije, je tudi reducirala mezde za 25 odstotkov v več departamentih. Slične redukcije so bile uveljavljene v avtomobilski industriji, kar je izvalo štrajk proti Briggs Mfg. Co. v Detroitu in proti drugim avtnim družbam.

Mezde vlade se morajo tudi pokoriti bankirjem in tovarnarjem. V Lawrenceu, Mass., so bile voem mestnim uslužbencom znižane plače za dvajset odstotkov, tekstilnim tovarnarjem reducirani davki, delavcem pa mezde, poleg tega pa so tovarnarji podaljšali delovni čas in uvedli nove metode priganjstva. V nekaterih tekstilnih tovarnah morajo delavci delati dvanaest ur na dan za nižjo mezdo kot prej, ko so delali le osem ur.

Bavarska pravica podzavijanje bank

Socialisti v bavarski zbornici podprli fašistični načrt

Berlin, 9. febr. — Bavarska zbornica je včeraj sprejela fašistično predlogo, ki zahteva, da federalna vlada podpravi velike nemške banke. Točka o podzavijanju finančnih institucij je del programa Hitlerjevih naci-jev.

Ker podzavijanje bank pomeni socializacijo, katero zahtevajo socialni demokratje, so ti glasovali za predlogo in s tem pripomogli k zmagi.

Sponsorji načrta so argumentirali, da bo podzavijanje bank rezultiralo v nižji obrestni meri, poleg tega pa bodo zavarovane subvencije, ki jih bodo banke prejemale.

Finančne avtoritete pravijo, da bo podzavijanje bank, ako se uveljavi, naletelo na velike legalne zapreke in enforviranje zakona bo onemogočeno. Avtoritete menijo, da so naciji podzavijanje bank, ker je to dobra volina propagand, da S tem bodo skušali pripraviti radikalnejše elemente, da

Huda zima po vsej Ameriki

V Montani je temperatura padla 54 stopinj pod ničlo. — Šestnajst žrtev mraza v Chicagu

Chicago, 9. febr. — Mrzli val, ki sega od Pacifika do Atlantika, je pognal temperaturo v Chicagu in predmestjih na najnižjo stopnjo v zadnjih treh letih. V Chicagu je bila temperatura 17 stopinj pod ničlo, v Melrose Parku 18, Willow Springsu 19 in Nilesu Centru 21.

Čikaške šole, ki so bile zaprte v sredo in četrtek radi snežnega viharja, bodo danes otvorile vrata in nadaljevale s poukom. Mraz v zadnjih dveh dneh je zahteval v Chicagu in predmestjih 16 žrtev.

Najhujši mraz prevladuje v zapadnih in severozapadnih državah. V Trasku, Mont., je temperatura padla na 54 stopinj pod ničlo, v Orru, Minn., na 50 stopinj, v Bismarcku, N. D., pa na 32 stopinj.

V New Yorku je živo srebro v toplomerih padlo za 40 stopinj v par urah. Mrzli val je objel tudi novoangleške države in se raztegnil na jug. V Atlantici, Ga., je temperatura padla na 14 stopinj nad ničlo, v Bentonvilu, Ark., pa na 10 pod ničlo.

Trije rudarji obtoženi umora

Benton, Ill. — Veleporota okraja Franklin je obtožila tri rudarje, člane progresivne rudarske unije, zarote proti življenju E. L. Bergerja, superintendenta Bell & Zoller Co.

Obtoženi rudarji so Raymond Tombozi, Merle Cotton in Jack Royce. Avtoritete so namreč našle strojno puško in večje število bomb v koplci senu v bližini Zeiglerja in skušajo omrežiti rudarje, češ, da so te eksplozivne snovi njihova lastnina.

Japonski mirovni predlog

Zeneva, 9. febr. — Yosuke Matsuoka, japonski delegat, je včeraj predložil nov predlog komiteju Lige narodov, na čigar bazi naj bi se rešilo konflikt med Japonako in Kitajsko. Komitej je naznanil, da bo prišel predlog japonskega delegata danes na razpravo.

Je njih boj naperjen tudi proti lakomnim bankirjem in kapitalistom, katere često žigosajo in napadajo na svojih shodih.

GIBANJE PROTI JAPONSKEMU IMPERIALIZMU

Ameriški svet za nesodelovanje z agresivnimi narodi urgira bojkotiranje japonskega blaga

New York. — (FP) — Svetovno gibanje, čigar cilj je ustaviti invazijo kitajskega ozemlja po japonski armadi, je dobilo nov zamah, ko so se francoski in nemški socialisti uradno izrekli, da vladi Francije in Nemčije razglasita embargo na uvoz japonskih produktov.

V Združenih državah je Ameriški svet za nesodelovanje z agresivnimi državami, ki ima svoj glavni stan v hotelu Ambassador v New Yorku, pozval delavske, cerkvene, študentovske in druge organizacije, naj se pridružio kampanji proti japonskemu imperializmu. Svet urgira odločno opozicijo proti dajanju posejil Japonski, prodajanju municije in orožja, priznanju mandžurskega režima, ki je bil ustanovljen pod pokroviteljstvom Japonake in uvozu japonskih produktov kot so električne žarnice, svila in drugo blago. Z denarjem, ki ga Japonaka dobi iz tega vira, kupuje municijo in orožje ter s tem ustvarja nevarnost nove svetovne vojne, kateri se bo Amerika težko izognila, pravijo uradniki omenjene organizacije.

Stranka socialnih demokratov v Nemčiji pravi v svoji uradni izjavi, da je nova svetovna vojna nesogibna, ako ne bo podzeta mednarodna akcija proti Japonaki. Ako se bodo države še nadalje obnavljale, bo to rezultiralo v polomu Lige narodov, ki prav za prav nima nikake pravice do obstoja, če ne more prisiliti Japonake na ustavitev invazije kitajskega ozemlja. V slučaju, da pride do propada Lige narodov, bodo imeli imperialisti in militaristi prosto roko pri širjenju vojne propagande, čemur mora slediti klanje na debelo.

Ameriški svet naglašja, da postaja situacija na Daljnem vzhodu čedalje resnejša, zato pa morajo biti tudi remedure drastične, drugače ne bo uspe-

Diktator Hitler izživa volilce

Pravi, da se ne bo umaknil s svoje pozicije tudi v slučaju poraza

Berlin, 9. febr. — Kancelar Adolf Hitler je v včeršnjem razgovoru s časnikarskimi poročevalci namignil, da se ne bo umaknil s svoje pozicije tudi v slučaju poraza njegove stranke pri prihodnjih parlamentarnih volitvah, ki se vrše 5. marca.

Dejal je, da namerava izvesti rekonstrukcijo Nemčije, in če bo njegova stranka izšla zmagovalci iz volitev, kar je on trdno prepričan, bo podvzel potrebne korake, da bo Nemčija postala srečnejša in svobodnejša. Dalje je rekel, da je bila cenzura tlaka, katero je uveljavila s pomočjo dekreta predsednika Hindenburga, potrebna, ker on ne sme tolerirati obrekovanja članov njegove vlade, ker to ogroža in škoduje interesom Nemčije.

Avtna družba pozvala stavkarje na delo

Detroit, Mich., 9. febr. — Hudson Motor Co. je pozvala svoje delavce, ki so zastavkali, naj se danes vrnejo na delo. Poziv je izdal Max F. Wollering, podpredsednik kompanije, po konferenci med uradniki družbe in člani stavkovnega komiteja. Uradniki so objubili članom komiteja, da se bodo difference poravnale v njihovo zadovoljstvo, ako se stavkarji vrnejo na delo.

Nov letalski rekord

Walfish Bay, Južna Afrika, 8. febr. — O. E. Gayford in G. E. Nichollets, britska vojaška letalca, sta včeraj dosegla nov rekord neprestanega poleta, ko sta preletela razdaljo 5.340 milj med tem mestom in letalsko postajo v Cranwellu, Anglija. Letalca sta bila v zraku 57 ur in 25 minut.

hov. Prišel je čas akcije in države se ne smejo še nadalje obotavljati. Prisiliti morajo japonak militariste in imperialiste na umik, kajti nadaljnja pasivnost od njihove strani vodi do nove svetovne vojne.

AVTNI DELAVCI SE ORGANIZIRAJO

Detroit bo morda postal še unijaska trdnjava. Stavkarji se trdno drže

Detroit, Mich. — (FP) — V odločnem poskusu, da izvojujejo priznanje tovarniških in pritožbenih komitejev, avtomobilski delavci, ki so zastavkali proti Briggs Mfg. Co., nadaljujejo z borbo kljub stavkolomnim silam, ki jih je uposila kompanija. Dasi uradniki Briggsove kompanije neprestano naglašajo, da se stavkarji vračajo na delo, je produkcija avtnih ogrodij v zastoju. Tudi Fordove tovarne, ki so odvisne od avtomobilskih pritiklin, ki jih izdeluje Briggsovo podjetje, morajo počivati.

Vesepovod delavci v Detroitu, ki je poleg Los Angelesa posnana kot najmočnejša oprešarska trdnjava, govore o stavki. Znaki kažejo, da bo Detroit postal sčasoma močno unijako mesto. Skoro 90 odstotkov delavcev pri Murray Body Co. je še organiziranih. Delavci pri Hudson Motor Co. pristopajo v unijo trumoma. Celo Fordovi delavci se organizirajo, čeprav ima Fordova kompanija vesepovodno špirov, poročja Philip Raymond, tajnik Auto Workers unije.

Akoprav je governer odredil državno policijo na posorišče stavke in je na delu tudi kompanijsko policija, stavkarji vstrajajo v boju proti Briggs Co. in so prepričani, da bodo izvojevali svoje zahteve.

Nesoglasje v britskem kabinetu

Spor med člani kabineta je izsvalje vprašanje vojnih dolgov

London, 9. febr. — Na seji britskega kabineta, ki je razpravljala več ur o poročilu komiteja, kateremu je bila isročena naloga, da prouči vprašanje vojnih dolgov, je prišlo do nesoglasja. Poročilo je bilo podano potem, ko so se člani komiteja posvetovali s Ronaldom Lindsayjem, britskim poslanikom v Združenih državah, ki je prišel v London zadnji ponedeljek.

Nekateri člani kabineta so bili mnenja, da bodo lahko prepričali ameriško vlado, da Velika Britanija ne more plačati svojih obveznosti na dolgove v Ameriki. Tudi v slučaju, da se to poskusi, bi bila Amerika bolj prizadeta kot Anglija, je njihovo stališče.

Ena frakcija, ki jo vodita Neville Chamberlain, finančni minister, in sir John Simon, minister za zunanje zadeve, vztraja na stališču, da Velika Britanija ne more in ne bo plačala niti centa na svoje dolgove v Ameriki. Nuditi ne more tudi nikakega nadomestila tudi v slučaju, da ameriška vlada reducira ali črta vojne dolgove.

Druga skupina, kateri načeljuje premijer MacDonald in jo podpira Stanley Baldwin, lord predsednik vladnega sveta, pa pobija argumente nasprotna frakcije. Njeno stališče je, da mora Velika Britanija plačati vsaj nekaj na svoje dolgove v Ameriki ter se ne sme razglasiti za mednarodnega berača. Ona je za to, da vlada izda bonde in izdajo za kritje obveznosti v Združenih državah, med tem pa naj se vodijo pogajanja s ameriško vlado glede olajšanja plačevanja obrokov.

Pet ljudi zgorelo v hotelu

Tisdale, Sas., Kanada, 9. febr. — Štiri ženske in eden moški so zgoreli, pet drugih oseb pa je dobilo resne opekline v požaru, ki je uničil tukajšnji hotel Imperial.

Prosil je kruha in dobil številke! (Nariss Jergov.) — Federated Pictures. (Pojasnilo: Tako pobijajo tehnokracijo.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTINA SLOVENSKE
NARODNE POMOČNE JEDNOTE

Narodna in Zdravna delava (Ivan Ch...
in Kanada \$2.00 na leto, \$1.00 na pol
leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Clevelo
\$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na ino-
zemstvo \$2.00.

Subscription rates for the United States
(Ivan Ch... and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Clevelo \$7.50 per year, foreign
countries \$2.00 per year.

One column per day...
Advertising rates on agreement...
Manuscripts will not be returned.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Datum v oglepaju, na primer (Jan. 31,
1935), poleg valoga imena na naslovu po-
menl, da vam je s tem datumom postala
narodna. Ponovite jo pravočasno, da se
vam list ne ustavi.

Domač drobiž

Čikaški članski shod

Chicago. — Članski shod federacije društev SNPJ v Chicagu, ki je bil v sredo zvečer v spodnji jedrinski dvorani, je imel zaradi silnega mraza slabo udeležbo. Okrog 50 članov je bilo navzočih. Shod pa je potekel v zadovoljstvo vseh. Predsedoval je D. J. Lotrich in Blaž Novak je odprl diskuzijo s kratkim referatom o problemu odškodninskega sklada, nakar je več članov in gl. odbornikov stvarno razpravljalo o tem vprašanju. Referat bo objavljen v Prosveti. Po deseti uri se je shod spremenil v domačo zabavo, ki je trajala do polnoči. V par tednih se vrši drugi članski shod.

Nesreče v Clevelandu

Cleveland. — Anton Šlogar, po domače Jamšek, se je pobil pri avtni nesгоди.

Mary Vilar si je zlomila nogo, ko je padla na ulici. Nahaja se v bolnišnici Mt. Sinai.

Vincent Bahač, star 46 let, se je smrtno ponesrečil. Padel je po stopnicah, ki drže v klet in si prebil lobanjo. Njegova žena ga je našla mrtvega pod stopnicami v kleti.

De Valera ponovno izvoljen za predsednika

Moč njegove stranke se je povečala in je bil izvoljen z 82 proti 54 glasovom

Dublin, Irska, 9. febr.—Irska skupščina je večeraj ponovno izvolila De Valera za predsednika eksekutivnega vladnega sveta z 82 proti 54 glasovom, kar reflektira porast moči njegove stranke, ki je izšla zmagovita iz nedavnih splošnih volitev. Frank MacDermott, načelnik nove centristične stranke, je naznanil, da on in njegovi pristaši ne morejo podpirati De Valera kot predsednika in zaradi tega so se vzdržali glasovanja.

Takoj po glasovanju so bila naznanjena imena članov novega kabineta, v katerem so razen treh vsi prejšnji ministri. James Geoghegan je izgubil pozicijo kot pravosodni minister, njegovo mesto pa je dobil P. J. Rutledge, minister za rudo v prejšnjem kabinetu. Joseph Connolly, poštni minister v prejšnjem kabinetu, je dobil pozicijo ministra za rudo. Nova oseba v vladi je samo Gerald Boland, ki je postal minister pošte in komunikacij.

V zbornici je nastalo veliko navdušenje, ko je bil naznanjen rezultat glasovanja in je bil De Valera ponovno izvoljen za predsednika. Po inavguracijskih formalnostih je zbornica zaključila zasedanje. Prihodnje zasedanje se odprvi 1. marca.

Voditelj farmarjev zagrožil s stavko

Des Moines, Ia. — Milo Reno, predsednik Farmers' Holiday Ass'n, je zagrožil s splošno stavko farmarjev, ako kongres v kratkem ne odobri načrta za od pomoč farmarjem.

Zaletelo se mu je

"Oče, učitelj nam je povedal, da vsi živiramo iz opice."
"Paglavec, ti že mogoče, jaz pa ne!"

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Vzrok samomorov

Detroit, Mich. — Pred kratkim sem čitala v Prosveti, da piše A. Slovenec, da sta SNPJ in Prosveta krivi za naraščajoče samomore. To je debela laž, kakršno je zmožen zapisati samo podel človek.

V Detroitu so pred tedni zborovali sloveči zdravniki in voditelji velikih bolnišnic iz vse Amerike. Na dnevni red je prišlo tudi vprašanje, kaj je vzrok tako strašno naraščajočim samomorom. Zdravniki so eden za drugim podali svoja mnenja, ki so bila vsa enaka: glavni vzrok za naraščajoče samomore je brezposelnost ter strah pred bedo in lakoto. Da zdravniki vedo kaj govorijo, zato imam sama le bridko skušnjo.

Dalje je prišlo vprašanje, kako zdravilo bi pomagalo, da se preprečijo samomori. Nekateri so rekli, da bi morda pomagalo človeku, pri katerem se pojavijo prvi znaki obupa, da bi mu preskrbeli delo in človeka, ki bi mu pripovedoval same dobre stvari tako dolgo, da bi mu iztrgal iz njegovih izmučenih možganov strah pred bedo.

Priznali so, da bi bilo tako zdravilo drago, ker bi pomagalo v nekaterih slučajih, in še v teh le začasno, da bi bilo cenejše in bolj človeško, ako bi današnja družba skušala odpraviti bedo.

Tudi v Detroitu so narasli samomori, kakor po drugih državah. Pa 99% teh samomorilcev ni vedelo, da Prosveta eksistira. Pa pride uredniče klerikalnega lističa, ki se tako daleč blamira, da zapiše, da je Prosveta kriva za naraščanje samomorov. Le podel in neznačilen človek bo kaj takega zapisal. List, katerega vodstvo ima le trohico poštenja, ne bo dopustil, da se tako laž tiska v njegove kolone. Če je kdo kriv, so krivi taki hinavci, ki slepijo ljudi a plačilom po smrti, sami pa ne dajo počenega groša za plačilo po smrti, ampak grabijo le dolarje na vse načine od siromakov, katerim so s svojim humbugom zatemnili vid, da ne morejo več sami zase misliti.

Prosveta in SNPJ vzgajata delavce pošteno, brez humbuga. Ako bi vsak ravnal tako, kakor Prosveta uči, bi danes ne bilo toliko samomorov, ker bi ne bilo strahu pred bedo — saj imamo vendar vsega dovolj.

Mary Bernik.

Naznanilo in vabilo

West Allis, Wis. — Dne 26. feb. ob 2. popoldne se bo vršil javni shod v Kraljevi dvorani na W. Madison in So. 60th St. Shod sklicuje soc. klub št. 180. Na tem shodu bo podal obširno in zanimivo poročilo o mestnem finančnem in gospodarskem stanju mestni župan W. Baxter. Povabljen je tudi Biemiller iz Pennsylvanije, ki se nahaja za dobo enega leta v Wisconsinu na govorniški turi. Sedaj načeljuje izobraževalni akciji tukaj in nastopa na raznih predavanjih in shodih. Vabljeni ste torej vsi brez izjeme na starost ali spol, da slišate evangelij socializma in glas resnice o važnih vprašanjih, da boste pravilno poučeni o vsem, kaj se godi v mestu in deželi, odnosno po vsem svetu, da se ne bodo širile tako neutemeljene govorice kot se ravno sedaj širijo po mestu in okolici, da je mestni župan kriv visokih davkov in drugega gorja, namesto da bi se prepričali, da je sedanji župan s (nabjalske soc. mestnih svetovalcev prevzel županski urad in povrhu pa mesto zadošeno do grja, tako da skoro ni moglo iti več dalje.

Poleg tega je sedanji mestni cenilec Joseph Bredy (nestrančkar) ocenil westalliska tovarne za en milijon manj kot so bile prej. Torej moramo mali posestniki nositi težo davkov, namesto tovarnarjev, kateri so v prejšnjih časih nakopičili milijone z delavskimi žilji. Obenem je pa še okrajni davek na 30% odstotkov večji kot lani, ker je v milwaukeeškem okraju vsaka 6. družina na okrajni podpori. Povrh vsega tega je še kriza tako močno pritiskala, da so že 3 od 4. westalliskih bank začele poslovati na podlagi moratorija.

V teh bankah se sedaj nahaja \$270,000 mestnega denarja, katerega ne morejo zdaj dvigniti, da bi z njim poslovali. S tem ac tudi ovirana mestna dela. Vsega tega pa je kriv današnji krivični družabni red. Ako bi bili vsi o njem dobro poučeni, bi ga tudi pravilno sodili, kar bi bilo v vašo in splošno korist. Obdolžiti nedolžnega človeka pa je vsem nam le v škodo.

Mnogi se tudi spodbujajo ob plačo milwaukeeškega župana Hoana. Mislijo, ako bi on brezplačno delal, da bi bilo konec krize in da ne bi bilo davkov. Namesto, da bi vsi kot eden povedali glasno, da za pošteno delo naj bo tudi poštena plača. Slednji izmed nas ima priliko slišati, kako so razni javni uradi, republikanski in demokratski, po velikih mestih korumpirani do mozga. Škandal za škandalom prihaja na dan, toda le malo kdo to vidi. Ako bi se kateri izmed javnih uradnikov odpovedal vsi plači, na drugi strani pa bi jemal visoke podkupnine, to bi nevedni masi še najbolj ugajalo, ker vidimo, da te vrste ljudje nimajo nobene kritike zoper plačo uradnikov javnopravnih drušb, kot jo ima predsednik T. M. E. R. L. Co., katerega plača znaša \$80,000 letno. Njegov prednik, ki je umrl pred petimi leti, je zapustil 35 milijonov dolarjev vrednosti. To bi bila tudi čedna vsota, katero bi mesto lahko lastovalo. Še večje vsote grede od tukaj na Wall street, ker glavni delničarji so pri American Telegraph in Telephone Co., ti pa posojujejo evropskim državam, da se oborožujejo za prihodnje klanje.

Pomislite, da v smislu socialističnega programa bi vsa ta vsota ostala v mestni blagajni. To bi bila last vseh, ne bi bilo treba skoraj nič davkov, ali pa zelo malo.

Pridite vsi na omenjeni shod in pripeljite svoje prijatelje in znance s seboj. Ne bo vam žal. Imeli boste priliko slišati in se natančno informirati in poučiti, kako se godi v mestu, deželi in po vsem svetu. Govorniki bodo pokazali situacijo takšno kot je in razložili kdo je vse to zakrivil ter pokazali pota, po katerih se pride iz te mizerije, katera je objela ves svet.

Na avdijence dne 26. febr. ob 2. pop. na W. Madison in Sp. 60. St.!

Za izobraževalni odsek kluba 180.

Frank Čadek.

Tedenski pomenki

Piney Fork, O. — V zadnjem mojem dopisu sem poročal, da se dela v eni izmed dveh tukajšnjih jam vsak dan noč in dan. Sedaj pa naj poročam, da so v dotičnem rovu reducirali delo na polovico; dela se le po dva in tri dni v tednu. Tudi "tringlet" so akrcili na polovico.

Na 1. februarja sem obiskal Jožeta Snoja v bolnici v Martins Ferryju. Vesel je bil ko me je zagledal, pa tudi jaz sem bil vesel, ko sem videl, da se njegovo stanje obrača na boljše. Brž si je prižgal pipico tobaka in veselo vlekel iz nje. Istočasno je bila na obisku pri svoji hčeri Mary, soproga Johna Rebolja. Tudi njena hči je bila operirana na slepiču, kot je bil Snój. Reboljevka ve, kaj je treba bolnišnic, zato pa je povedala par veselih, kar je zelo dobro vplivalo nanje.

Precej v strahu sem bil za soproga Snoja, da ga ne zgubimo za SNPJ in za socializem ter izboljšanje delavskega položaja sploh. Kajti on je vedno na delu za napredek. Njegova soproga mi je pravila, da je že popolnoma obupala nad njim, ker je bil zelo slab. Prehladil se je, napadla ga je pljučnica, potem pa še vnetje slepiča. Nahajal se je v opasnem stanju. Zdravniki niso niti njegove soproge pustili k njemu. K sreči je po operaciji šlo na bolje in bolnik je krizo srečno preстал. Zdravnik mu je rekel, da se bo po okrevanju počutil kot nov človek, kajti njegova bolezen je bila zastarana. Lahko rečem, da mu zavedno delavstvo želi skorajšnjega okrevanja.

Ker sem se prepričal, da kratke dopis prej zagleda bel dan, zato naj za ta teden končam.

Nace Ziemberger.

O tem in onem

Butte, Mont. — Druga ne vem kakor kar vidim v Prosveti. Vidim, kako traktorji kidajo sneg v solčni Kaliforniji, kako naši evropski sosede grozijo Ameriki, ne le da ne bodo plačali vojnih dolgov, ampak tudi ne bodo več na posodo jemali od Amerike, ker je tako oduška. V Nemčiji sedaj vpijejo "Hoch Hitler!" Hitler bo gotovo uspel, ker Nemci še vedno na tjem kajzerja molijo, in ker jim ga druge države ne privoščijo, so veseli, da dobijo "the next best thing."

"Beer bill so dali na polico," se glasijo naslovne vrste vesti. Pref so tam imeli navadno kaj močnejšega, pivo pa so držali na ledu pod baro.

Stiri ure na dan, dva dni v tednu, dvajset tisoč na leto, pravijo tehnokratje. Plačali bodo v kilovatih. — Prizor v mesnici: Gospodinja: "Za dva kilovata bolonjskih klobas. Nimam drobiža, morete menjati empir?" Mesar: "Da, ako vzamete v volitih."

Dopis iz Clevelanda se glasi: "A. D. nadleguje tukajšnje rojake." No, kaj pa je zopet to? Tega, kar že je, mi v Montani ne poznamo. Lani smo imeli "army worms," ki so opustošili polja in livade ter vrte našim pridinim vrtnarjem. Imamo tudi Rocky Mountains vročico, ki jo povzroča neki klošč, ako se pod kožo zarine. Imamo "flu" in en slučaj "parrot fever," a o A. D., hvalabogu, dozdej še nismo slišali. Mogoče je naše podnebje.

Vaeno je pa treba stvar temeljito preiskati. Je to kaka reptilija, kot na primer "gila monster" v Arizoni? Neke vrste bolha, ki nadleguje ljudi na pacifični obali ali posebno "zleht" bolha? Morda kake vrste arbeta, katerih je več vrst. Ali mogoče kaka nova epidemija, ki grozi uničiti sedanjo civilizacijo? Prosim naše prijazne rojake v Clevelandu in okolici, da v imenu civilizacije strážijo okužena mesta. Mogoče bo, kvarantina potrebna, da se "štrafenga" kolikor mogoče omeji. Mogoče bi pomagalo škropanje s kako zanesljivo desinfekcijo. Posebno po javnih prostorih in v "strit karah" bi se moralo "spricati." Vse naj se stori, da nesreča ne pride v naše bogaboječe naselbine. (Rad bi vedel, kaj storiti, ako se kdaj pri nas kaj takega pojavi.) Unsophisticated.

Prosveta je priljubljena

Oglesby, Ill. — Ker je zvele Prosveta tudi v naši hiši zelo priljubljen in ker dan za dnem čitamo razprave in sugestije, je tudi mene dovelo do pisanja.

Želim, da ostane Prosveta dnevnik in prebujta narod iz zapisanosti do tresnega mišljenja. Ako izgubimo dnevnik, nam bo odvzeta vsa izobrazna duha, ki nam je posebno potrebna v kritičnem času. Sicer upam, da do tega ne pride, ker vse zavedno članstvo in naročniki se zavzemajo za stvar. Vsek je pripravljen žrtvovati se po svoji moči. Tudi mi smo storili svojo dolžnost in obnovili naročnino pravočasno kljub brezposelnosti.

Tudi glede romanov ni potrebno spremembe, kot je pred časom nekdo svetoval, pač pa je treba še več takih kot je na primer J. Londonov Moraki vrag, Zelezna peta itd. Jontezove vesti čitam rada in želeli je, da bi bilo več Jontezov in Barbičev, med Slovenci, da bi znali tako krepko odbijati napade na jednotina društva in na socializem. Ne razumem čemu toliko grmenja na socialiste? Saj to smo vendar mi delavci. Sleheri delavec bi moral biti socialist. Le z združitvijo pridemo do zaželjene zmage proti moderni sužnosti — do izboljšanja sistema. Na žalost tega ni. Ljudstvo dopuška, da drugi mislijo sanj in prerado poslušajo dobro plačane agente. Kot razvidno, jih je strah pred socializmom. Trudimo se ljudstvo prepričati, kaj je socializem. Neki govornik Ameriške legije se je balje izrazil, da socializem in komunizem sta isto. Hlastno so nekateri prišli za to. Mi verno, da je razlika, pa četudi ne bi bila; obe stranki stremita po osvoboditvi delavstva. Zakaj ne podpirati napredka?

Rešitev ne pride sama "od zgoraj" — izvojevati si jo mora delavstvo samo. Mnogi se ukvarjajo s socializmom, ki se niso pred volitvami; Stranka je precej razglašena, privikrat v tej naselbini. Nehote mi pride na misel izrek A. Askercarja: "Mi vstopamo in vas je strah!" Pri nas so cementarne spet po par tednih obrata pometale naše moze, na cesto, ne oziraje se, smo li preskrbljeni za življenje ali ne. Dobro dela gospoda. Pa mi, delavska para? Ma smo vendar solidni. — (Jos Snoja poznam osebno, in želim mu hitrega okrevanja.)

Mary Kernz.

Illinoški premogarji

Peoria, Ill. — V Prosveti št. 28 sem videl dopis, ki ga je napisal John Homez. Z njegovo izjavo se popolnoma strinjam. Vprašanje je, kdo je znižanje mezde potrdil. Konvencija se je izrekla, da pod nobenim pogojem ne bodo majnariji pristali na znižanje plače. V slučaju, da se obe stranki ne moreta zediniti, kakor je bilo glede znižanja, se pa mora dotična stvar dati članstvu v odobritev.

Članstvo je glasovalo dvakrat o zadevnem vprašanju in obakrat je z veliko večino odglasovalo proti. Kaj potem? Walker ni vedel kaj bi storil, pa je poklical J. L. Lewisa. Ta je bil bolj prefrigan in je rekel: "Bomo že videli, če bodo vzeli znižanje ali ne! Daj mi pero in črnilo, da podpisem, glasovnice pa naj grede k vragu!" Pri tem se je Lewis vrezal. Illinoški majnariji so sklicali

konferenco in sklenili, da se bodo pokorili diktaturi, ampak da se bodo skušali diktaturo izbežati. Ostati v isti uniji, bilo nemogoče, ker bi nas v eno ven vrgli, kakor so jih v tisoče. Zaenkrat pa je Lewis apodletelo. Tako je treba, da di v Pennsylvaniji obratujemo. Pa naj še kdo reče, da niso delitelji krivi. Dober pastir, do bra čreda. Vsaka skupna akcija je odvisna od voditelja.

F. Franke.

Na limanicah

Milwaukee, Wis. — Zadržati se bi nekateri slovenski časopis prav radi igrali vloge nekaj delavskih prijateljev. Namesto Jasen: naročniki odpadajo, marsikateri izmed teh je postal buržoazni list zato, ker je pri do spoznanja.

Urednik takega lista, ki ni dovolj odkritosrčen, da bi nastopal javno za delavske interese, interese zatiranih, skuša vsaj potom pretvarjanja vztrajati mnenje, da je delavski prijatelj, da je napreden in da ima določne namene.

Take vrste ljudi poznajo samo svoje osebne cilje, svoje osebne koristi in se ne brigajo za druge, posebno ne za delavstvo, od katerega živijo. To delavstvo je vendar treba, da se sati prijazno krinko.

Pa si zagotovi takle urednik lastnik lista navnela, kar ri misli, da bo izvršil imenitno delo, ako "se mu posreči" spreviti "socialističen" dopis v buržoazno krpo.

Tak "socialist" ima mogoče dobre namene, ker se ne vpiše, zakaj dotični urednik ni dovolj možak, ali dovolj pošten, ali nastopil odkrito in pokazal svojo barvo. On se ne vpiše, zakaj sam ne napiše stvari, ki tere bi pomenile razširjenje obrazbe in razredne zavesti med delavstvom, ali zakaj, če je nekakšnja delavstva, ne stane na stran tistih, ki se v resni borijo za pravice tega delavstva.

Taki "socialistični" dopisi buržoaznih listih niso nič drugega, kakor pesek v očeh delavstvu. S tem se odvrača ljudem od hinavski način od resni delavskih časopisov, katera so tem slabi in omejuje njih vpliv. Delavstvo je povečini še, le vse preveč lahkoverno in v mnogih osirih zelo naivno. Ako bi le buržoazni, narodnjaški in klerikalni urednik kvali o mdu in narodnih interesih, o v in njenih simpatijah napredno delovnemu ljudstvu, vrši s samo svojo dolžnost kot prioburžu, obenem pa štiti spretno svoje interese.

Delavci, ki imajo resnične mene in veselje do dopisovanj in bi radi veljali kot resni socialisti, imajo na razpolago delavske časopise in njih dolžnost je, da se poslužujejo takih časopisov, ako hočejo, da jih bodo pametni ljudje smatrali kot reane in odkritosrčne sebe.

Ameriški Slovenci smo daleč, da nam ni treba pravi naklonjenosti narodnjaških drugih buržoaznih listov in toliko ponosa bi morali imeti v si, ki se prištevajo k razredno zavestnemu delavstvu, da bi se klanjali vsako sodelovanje s štafazo pri listih, kateri ali drugače samo za zavajanje delavstva. — Spriak.

Brezovka v šoli

Willard, Wis. — Dobro je, tudi naš župnik Novak napredne liste, zato je upati, da bo prečital v naši priljubljeni Prosveti tudi te vrstice. On se je namreč nekoč imenoval socialist, sedaj pa nas je krstil s boljševika. Pravi, da smo laški srečni, ker smo v Ameriki, da nismo kruha lačni kot so v Rusiji, ker boljševiki cerkev ne hodijo. S silo se ne da vernikov narediti. Ko se hodil v šolo, je brezovka tak, če nismo znali katekizma. Tako je župnik učil vero.

Tom Pospo.

Dopolno

"V najbolj mrzli noči spim v odprtem oknu," se baha Piskar. "Ne bo držalo," ga zavrne prijatelj Dreta. "Snoči sem bil v mo tvojega stanovanja, pa je bilo okno zaprto." "Tako, in kdo ti pravi, da bila snoči najbolj mrzla noč?"

Prof. Otto H. Schmidt, vodja sovjetske arktične ekspedicije, ki je prva prekorajčila ledeni pas in dospela na Pacifik v eni sezoni. Ekspedicija je bila prijazno sprejeta v Tsurugi na Japonskem.

Vesti s Priloge

va obsoda zaradi umora ita-
lijanskega financarja
 red dobrih dvema letoma je
 bil eden od glavnih finan-
 ciarjev v Italijanski oblasti. Dne 30.
 septembra 1930 je bil, kakor so
 poročali italijanski listi,
 najverjetneje na skupino fi-
 nanciarjev, ki so se od-
 ločili od skupine, ki je bila
 povezana z nekimi avtomobilom
 in ki je bila pod vodstvom
 Cezarja Rastelli. Finančni
 Cezar Rastelli je odločil
 svojo službeno dobo in pred
 svojim odhodom je povabil tova-
 rija na izlet. Na potu je bil Ra-
 stelli iz zasede ubit. Atentat je
 imel strašne posledice: sedem
 njegovih fantov je bilo obso-
 jenih na 30 let ječe, šest pa na
 smrt.

Finančni stražniki so se usod-
 ni dne sredi svojega izleta u-
 bližili v Koprivšču v gostilni
 Močniku, kjer je bilo zbra-
 nje okrog 20 ljudi. Ko so zapu-
 stili in nadaljevali svojo
 pot po serpentinasti cesti na-
 gor proti Kalu, jih je skupi-
 na neznanec napadla in pri-
 nutil ubiti Cezarja Rastelli.
 V naslednji noči so se pričele
 iskanje karabinjerskih oddelkov
 goriške policijske policije. Ne-
 kateri hišnim preiskavam so
 bile aretacije. Sele po mesecu
 je bila večina ljudi izpušče-
 ni zaporov, ostali pa so v Go-
 valentin Donat in Leopold
 iz Koprivščice, Stefan in
 Marko Močnik, Leopold
 Andrej Brezavšek, Leo-
 pold Suligoj in Josip Savli iz
 okolice. Iz goriškega pre-
 vrnega zapora so jih od-
 li v Rim, kjer jih je pose-
 bašistično sodišče 27. febru-
 1932 obsodilo na skupno
 let ječe.

Med finančnimi stražniki, ki
 koncem novembra l. 1930
 emljali Cezarja Rastelli, je
 tudi Ivan Calareso. Ze ta-
 je bilo ljudem v kanalski
 Calareso sprla zaradi nekega
 deta. Po rimski sodbi je bil
 Calareso premeščen v Cerkev-
 norica o sporu zaradi ljubo-
 vnja med njim in "fašistično
 vojvo" je že davno prenehala,
 se je nenadoma okrog bojišča
 mesla vest, da je finančni
 žanik izvršil samomor. Obe-
 m Injo pa se je razširila vse
 Kobarida na sever in do Ce-
 vana pod Banjško planoto
 dska govorica, da je Calare-
 30. novembra 1930 sam u-
 ell svojega tovariša Rastel-
 a, ki mu je prevzel dekle.
 udje si pripovedujejo še več,
 je namreč Calareso še tak
 d smrtjo dal pozvati duhov-
 ga in se mu spovedal. Spoved-
 ga je pregovoril, da je svojo
 ved potrdil pred tremi pri-
 mi. Tako dokazuje ljudski
 ta, da je bilo 13 slovenskih
 ntov po nedolžnem obsojenih.
 Ze pred letom dni, ko se je v
 mu vršil proces, je bilo iz raz-
 ave pred fašističnimi sodniki
 o nejasno dokazovana krivi-
 obtožencev. Celotno obtožni-
 ma je ugotavljala, da obto-
 nci niso glavni krivci, marveč
 sokrivci nekega Kamenskega
 njegovega tovariša Hvale, ki
 ba je pobegnila. Pa tudi oko-
 zavleči celih 15 mesecev, da
 domnevati, da so bili obto-
 nci prav posebno pripravani
 priznanje svoje "krivde"
 ed posebnim sodiščem.

Vprašanje je, ali je ljudska
 ovorica resnična: če je, bo prej
 slej tudi čez je izpričana. V
 kakem primeru pa je nov do-
 za, da soška dolina še davno ni
 iščena in da celo "železni"
 engo ni mogel preobraziti slo-
 venskega ljudstva.

Slovenskemu kmetu jemljejo
zemljo
 Pred štirimi leti si je povelj-
 vo finančnih stražnikov v Pal-
 ju pri St. Petru na Krasu na-
 avilo zemljišče za veliko straž-
 nico. Z lastnikom zemljišča An-
 onom Rebecem, ki je moral za-
 e v Trst, so se pogodili, da mu
 do plačali pogodbeno vsoto v
 nekaj dneh. Medtem so na zem-
 ljišču zgradili veliko stražnico
 a finančne stražnike, ki je vse
 preveč prostorna za tisto deso-
 brico ljudi, ki so nastanjeni v
 Rebec je večkrat potoval v
 Trst, da bi mu izplačali dolžno

nost. V zadnjem času pa so se
 tudi njihove vrste precej zskrile,
 ker so po vseh svojih zmotah
 nazadnje pričeli spoznavati, če-
 mu služijo fašizmu in se izpo-
 stavljajo sovražstvu ljudstva.

Skladišče pri Poljubinu, ki je
 bilo lani dograjeno, pa ni osam-
 ljeno. Na Poljancah pod Bučeni-
 co, ob cesti med Modrejcami in
 Kozarščami je še 6 takih stavb.
 Zgrajene so že docela. Te dni so
 jih hoteli še pokriti, zaradi sne-
 ga pa so morali prekiniti delo.
 Na Poljancah raste cela vas.
 Zgrajeni so že temelji 7 novih
 skladišč, pa tudi za stražnice.
 Stavbe so oddaljene med sabo
 po 1000 do 200 m. Služile bodo
 za shrambo živil in streliva. Ne-
 katere izmed njih imajo tudi
 velike kletne prostore. Delo v
 zadnjem času počiva. Ljudje iz
 Kozarščice, Modrejc in drugih o-
 koljskih vasi sploh ne smejo iz-
 ven. Zaposleni so le Italijani iz
 Furlanije in še oddaljenejših
 italijanskih pokrajin. Stavbe so
 strogo zastražene.

Fašistični sodniški uradniki
pred sodiščem
 Pred tržaškim sodiščem se je
 vršil te dni proces proti sodni-
 skemu uradniku in fašistu 37
 letnemu Egidiju Cassuttiju, ki
 je bil pred leti iz srednje Itali-
 je premeščen k tržaškemu sodi-
 šču, nadalje proti 25 letnemu
 Luciju Sellatu, 27 letni Santi
 Sellatovi in 23 letni Amaliji Vi-
 sintinovi. Uradnik je bil obto-
 žen, da je proti odkupnini iz-
 puščal razne kazence iz zapo-
 ru, med drugimi tudi ženo ne-
 kega Josipa Marcheseja Aloj-
 zijo za 3000 lir, jih zasliševal
 kot preiskovalni sodnik in jim
 proti sodnijskim odredbam do-
 voljeval govoriti s svojci. Cas-
 suttij je bil obsojen na 4 leta in
 6 mesecev ječe ter na 3900 lir
 denarne kazni, Lucij Sellat na
 3 leta 2 meseca in 2 dni ječe
 ter na 7333 lir denarne kazni,
 Santa Sellatova na 1 leto in 1
 mesec ječe ter 3200 lir denarne
 kazni, Visintinova Amalija pa
 je bila oproščena.

Spremembe v fašistični stranki
 V Istrski in reški pokrajini so
 se izvršile v zadnjem času ek-
 raj v vseh krajevnih tajništvih
 fašistične stranke vedke spre-
 membe. Tako so bili imenova-
 ni za nove krajevne tajnike
 prof. Bianchi v Opatiji, Sala-
 moni v Lovrani, Rausa v Moše-
 nica, Tiribilli v Matuljah, Pini
 v Klani, Vigliante v Ilirski Bi-
 strici, Prelazzi v Podgradu, de
 Depangher v Materiji, Medizza
 v Buzetu, de Petris v Koprju,
 Ratiasa v Grižnjanu. V posled-
 njih treh krajih so bili imeno-
 vani tudi novi krajevni direk-
 torji.

Občinski dolгови neprestano
rastejo
 V zadnjem času že ne mine
 teden, da ne bi bilo treba zabe-
 ležiti novih zadolžitv slovenskih
 kmečkih občin v Julijski krajini.
 Značilno pa je pri tem to, da se
 v občinskih blagajnah vselej
 najde denar za vse mogoče po-
 pore nešteti fašističnim in dru-
 gim organizacijam ter raznim
 ustanovam, ki ne donajajo nika-
 kih neposrednih niti posrednih
 koristi davkoplačevalcem, stajti
 pa ne slovenskemu ljudstvu. Tu-
 di v preteklem tednu so v neka-
 terih istrskih občinah najeli no-
 va posojila, tako v Marezigah
 13.000 lir za neko manjše javno
 delo, v Sanvincentiju večje vsoto
 za usiditev nekega tamkajš-
 njega gradu, v Koprju pa 190 ti-
 soč lir v korist neke javne usta-
 nove.

Beg čez mejo
 Pred dvema tednoma je sbe-
 žal 26 letni Anton Debeljak iz
 Cerovega v inozemstvo. Karabi-
 njerji v Kojakem so ga sedaj
 prijavili sodišču zaradi bega čez
 mejo.

Finančni dobički fabrika-
cije orožja
 (Hilda Clark)
 Ko je bilo leta 1919 ustanov-
 ljeno Društvo narodov, je ob-
 stal namen preprečiti neugo-
 den položaj, ki je obstojal za-
 radi zasebne fabrikacije orožja,
 ali preteklo je že trinajst let
 in doseženega ni še nič. Ker se
 novi izumi povročili, da je voj-
 no orožje vedno bolj drago in
 a tem dobičkanosejše, rastejo
 dobički izdelovalcev orožja ved-
 no bolj in bolj in v splošni sve-
 tovmi gospodarski krizi brezdu-
 ma poskušajo tovarnarji bolj
 kakor kdajkoli prej, da povi-
 šajo svoje prodaje.

Ni še dolgo od tega, kar je
 neka angleška tvrdka delala po
 nemških listih reklame za svoje
 najnovejše orožje, in ker se je
 nahajala med slikami v reklamni
 tudi slika nekega tanka, kate-
 ga posest je po mirovni pogodbi
 Nemčiji prepovedana, je bila
 podana zaradi tega v angleški
 spodnji zbornici interpelacija.
 Državni tajnik sir John Simon
 je odgovoril, da vlada katereko-
 liki tvrde ne more zabraniti, da
 bi delala reklamo, daš ji lahko
 zabrani in ji tudi bo zabranila,
 da bi take tanke tudi dejansko
 pošiljala v Nemčijo. Opozoril je
 na to, da čitajo nemške časopise
 precej tudi na amerškem ozem-
 lju. Danes stojita še vedno dve
 državi v Južni Ameriki (Bolivi-
 ja in Paraguay) med seboj v
 bojnem stanju in Društvo nar-
 odov ju poskušaj pomiriti in ji-
 ma vojno zabraniti. Pri tem se
 je pokazalo, da obstoja največ-
 ja ovira v tem, da se vaaka iz-
 med teh držav boji, da se bo
 obožojila druga. Predsednik
 Sveta je člane Sveta opozoril na-
 ravnost na to, da se obdve teh
 držav lahko obožojita samo v
 slučaju, če kupujeta od drugih
 držav, kajti sami ne izdelujeta
 nikakega orožja. (Torej je od-
 visno samo od drugih držav, če
 je tu vojna ali ne.)

Reklama za orožje po Južni
 Ameriki torej ni pač nikaka
 podpora delovanja in težen
 Društva Narodov. Ta primer
 iz najnovejše dobe kaže ravno
 one čudne razmere, ki nastaja-
 jo zaradi tega, ker daje trgovina
 z orožjem veliko dobička.
 Znano je, da so bili odkriti za
 to v raznih državah naravnost
 eklatantni primeri.

Poseben odbor razorožitvene
 konference je nedavno razpravl-
 ljal o preprečitvi takih čudnih
 razmer. Francoska vlada je
 predlagala, da naj se zasebno
 industrijo orožja sploh prepove
 in naj se tudi državna produk-
 cija orožja stavi pod mednarod-
 no kontrolo. Predlog so podpi-
 rale Švedska, Španija in Dan-
 ska in gotovo je, da mu bodo še
 mnoge države pritrdirje. Ali
 angleška vlada se temu predlogu
 upira in sicer z utemeljitvijo, da
 sistem, ki obstoja danes v Vel-
 ki Britaniji, nudi zadovoljive
 rezultate in zadostno kontrolo.
 Tudi vlada Združenih držav
 se protivi temu predlogu in si-
 cer zaradi težav, ki izvirajo iz
 ameriške ustave, in na katere
 pa bistveno vpliva najna po-
 trebnost, alobaram nekontrolir-
 rane produkcije orožja napravi-
 ti že enkrat konec, in je končno
 tudi omajla svoje protipred-
 loge in ugovore.

Komaj je mogoče dvomiti nad
 dejstvom, da spadajo finančni
 interesi trgovina z orožjem k
 vzrokem za obstrukcijske intere-
 sov proti razorožitvenim konfe-
 renci. Če jih ne bo mogoče od-
 straniti, potem bodo zelo otež-
 kočili častne izvedbe kakršnih-
 koli sklepov ali pogodb o ome-
 jitvi ali znižanju oboževanja.

Slovenska Narodna
 Ustanovljena 5. aprila
 1904

Podporna Jednota
 Inštop. 17. Junija 1907
 v dravni Hilda

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.
UPRAVNI ODBEK:
 VINCENT CAINKAR, predsednik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 FRED A. VIDER, gl. tajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 JOHN VOGRICH, gl. blagajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 FILIP GODINA, upravitelj glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 JOHN MOLEK, urednik glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:
 ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 609 Russell Ave., Johnstown, Pa.
 DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
 JOHN J. ZAVERTNIK, gl. zdravnik... 3724 W. 26th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODBEK:
 FRANK ALESH, predsednik... 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
 JOHN OLIP... 149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
 JOSEPH SISKOVICH... 16118 Huntmore Ave., Cleveland, Ohio

POROTNI ODBEK:
 JOHN GORSEK, predsednik... 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
 ANTON SULAR... Box 27, Arma, Kans.
 JOHN TRCELJ... Box 287, Strabane, Pa.
 FRANK PODROJ... Box 61, Parkhill, Pa.
 FRANCES ZAKOVSEK... 1016 Adams St., No. Chicago, Ill.

OKROŽNI ZASTOPNIKI
 GEORGE SMREKAR, prvo okrožje... 127 Main Ave., W. Aliquippa, Pa.
 JOHN LOKAR JR., drugo okrožje... 1198 E. 170th St., Cleveland, Ohio.
 FRANK KLUN, tretje okrožje... Box 658, Chisholm, Minn.
 JOSEPH BRATKOVICH, četrto okrožje... R. 5, Pittsburg, Kans.
 FRANK KLOPČIČ, peto okrožje... Star Rt. 4, Box 31, Cle Elum, Wash.

NADZORNI ODBEK:
 FRANK ZAITZ, predsednik... 3639 W. 30th St., Chicago, Ill.
 HERST ALBERT... Box 961, Las Vegas, Nevada.
 FRED MALGAI... 25 Central Park, Peru, Ill.

POZOR!—Korrespondenca s glavnimi odborimi, ki delajo v št. uradu, se vrši takole:
 VSA PISMA, ki se nanašajo na posle št. predsedništva, naj se nanašajo na predsedništvu
 VSE DENARNE posiljanje, in stvari, ki se tičejo št. upravnega odbora in jednote vsake
 naj se posiljuje na št. tajništvo.
 Vse odzove, izkazuje se balistični podzore, naj se posiljuje na bol. tajništvo.
 Vse odzove v zvezi s blagajniškimi posli, naj se posiljuje na blagajništvo.
 VSE PRITOŽBE zinde posiljujejo v št. upravno odzore naj se posiljuje Frank Kalon,
 predsednik nadzornega odbora.
 VSI PRIZIVI na št. porotni odbor se naj posiljuje na John Gorška, predsednika porot-
 nega odbora.
 VSI DOPISE in drugi spisi, nanašajo, spisi, nanašajo in spisi vse, kar je v zvezi
 s glavnim jednoto, naj se posiljuje na "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 NOTE: Correspondence with the Executive Office should be addressed as follows:
 Communications for the supreme president should be addressed to him.
 All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick
 benefit should be addressed to the secretary's office.
 Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary.
 Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up
 with him.
 Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank
 Kalon, chairman of the Board of Supervisors.
 Charges, complaints and appeals should be addressed to John Gorška, chairman, Judicial
 Committee.

Zaradi tega je iz vaega tega
 jasno razvidno, kako velike važ-
 nosti je, da se izloči vpliv pro-
 ducetov orožja in se izvedejo
 vsi ukrepi, ki bodo onemogočili
 vpliv tovarnarjev in trgovcev z
 orožjem na trajnost svetovnega
 miru. Dol z orožjem, nikdar
 več vojne!
 (Cv. K.)

Slepč - bolezen meso-
jedov
 Preobilica mesa ustvarja pogoje
 za obolenje slepča

V dunajskem Zdravniškem
 društvu je te dni predaval prak-
 tični zdravnik dr. B. Sperk o
 slepču in njegovih boleznih.
 Njegova izvajanja, ki se nasa-
 njajo na eksperimentalna razi-
 skovanja, so skušala priti bliž-
 je uganke slepega črevesa. Pre-
 davatelj je v začetku omenil, da
 je slepč tvorba, ki datira šele
 iz dobe antropoidov. Njegov
 postanek je nedvomno v zvezi s
 človeško pokončno hojo.

Slepč velja splošno za rudi-
 mentaren organ, a ljudje si gle-
 de njegovega pomena še danes
 niso popolnoma na jasnem. Da
 je pa v anatomskega pogledu
 manjvreden, v tem nas potrjuje
 njegova vnetja, ki postaja-
 jajo čedalje bolj pogosta. Pri
 tem igrajo znatno vlogo procesi
 tako zvanega limfatskega ži-
 lja, ki se dotika vsebine čre-
 vesja.

Gotovo se da izzvati umetna
 apendicitis s pomočjo dobojenih
 bakterij (n. primer s Francklo-
 vim bacilom). Ta proces je v
 bistu le drugačen kakor grvo-
 vnetje slepča. Važno je tudi to,
 da se pri mesojedih v črevesju
 razvija vse drugačna črevesna
 flora kakor pri rastlinojedih.
 Pri prvih imamo opraviti s tak-
 ko zvano anaerobno floro, ki

spada v skupino plinakah bacil-
 lov. S tem bi bila podoba zak-
 ljučena in vnetje slepča razlo-
 ženo.

Ta originalna opazovanja od-
 govarjajo tudi izkustvu, da vo-
 di česmerno uživanje mesa do
 vnetja slepča. Upoštevati pa
 moramo še neko dejstvo. Na
 kmetih so primeri slepča mno-
 go redkejši kakor v mestu, kjer
 se povzije mnogo več mesa nego
 rastlinske hrane. Izkusnje iz
 svetovne vojne takisto potrjuje-
 je to naziranje. Pokazalo se je
 namreč, da je bilo med svetov-
 no vojno petkrat manj prime-
 rov vnetij slepča kakor pred
 vojno in po nji. Zadnja leta o-
 pazujejo zdravniki porast pri-
 merov bolezni slepča slasti v
 mestih, kjer se porabi več mesa
 nego rastlinske hrane.

Kitažem, ki skoro ne zavži-
 vajo mesa, je vnetje slepča ma-
 lone tuja bolezen. In tega bi se
 dalo sklepati, da podlegajo sle-
 pčju v prvi vrsti osebe, ki jedo
 preveč mesa, potem pa ljudje,
 ki jedo več nego bi bilo treba.
 Mesna hrana ustvarja pogoje
 za vnetje slepča. Zato zagovar-
 ja dr. Sperk racionalno profila-
 kso in dietetiko že tako v po-
 četku obolenja na slepčju, ki
 edina lahko pomaga bolniku in
 ga reši vseh nevarnosti.

Ze kratek čas
 Prevelika zahteva
 "Mamica, kaj ti letos damo za
 rojstni dan?" vprašajo trije o-
 troci svojo mater.
 "Nič, prav nič, otroci. Niče-
 sar drugega si ne želim kakor
 treh pridnih otrok."
 "Mama, to pa ne bo šlo," re-
 če resno najstarejši. "Saj papa
 zmerom pravi, da ima še nas
 treh preveč..."

Pri fotografu
 Fotograf pripravlja zakonca
 za slikanje.
 "Preresno se držita", ju opo-
 zarja, "mnogo preresno! Saj ni
 treba, da bi neprestano mislila
 drug na drugega! Dajta, napra-
 vita no nekoliko prijaznejša o-
 brava!"

ZELIM SE SEZNANITI
 s Slovenko ali Hrvatco, v staro-
 sti 30 do 42 let, bodisi dake ali
 vdova, z ne več kot enim otro-
 kom, v svrhu ženitve. Na pre-
 moženje se ne osiram. Katero
 veselje živet v na firmi, naj píše
 na naslov: "Slovenski fant,"
 c/o Prosveta, 2657 S. Lawndale
 Ave., Chicago, Ill.—(Adv.)

Letalka Ruth Nichols na poletu v Washington. Spredaj je njen brat Erickson.

ŽELEZNA PETA

Socijalni roman — Preval Ivan Vuk.

Od druge strani pa je upravičena sumnja, da je "Železna pet" odgovorna za atentat. Tega sicer ne moremo dokazati. Naš sum sloni na okolščinah. Ali sledeče nam je poznano. Državni detektivji so javili predsedniku kongresa, da se hočejo socialistični kongresniki poslužiti teroristične taktike in da so že določili dan za to. In ta dan je bil ravno tisti dan, ko je bila vržena bomba. Zato so bile nastavljene čete. Ker nismo ničesar vedeli o bombi in ker je ta v resnici eksplodirala in ker so se oblasti že v naprej za to eksplozijo pripravile, je sum upravičen, da je za to vedela "Železna pet". Nadalje trdimo, da je izgredev kriva "Železna pet" in da je ona te izgrede pripravila in jih začela z namenom, zvrniti krivdo na nas in nas tako uničiti.

Predsednik je pomignil vsem kreaturam v kongresu, ki so nosili purpurno rdeče livrje. Vedeli so, da se bo med Ernestovim govorom zgodilo nekaj. In, da sem jim pravična, oni so v resnici verjeli, da so socialisti povzročili to eksplozijo. Pri obravnavi jih je več pričalo popolnoma prepričano, da so videli, kako se je Ernest pripravil, da vrže bombo in da je prehitro eksplodirala. Seveda niso ničesar takega videli. V svojem mrličnem strahu so si domišljali, da so videli.

Ernest je pri zašiljanju rekel: "Ali lahko razumen človek verjame, če sem nameraval vrči bombo, da sem vzel zato nedolžno igračo? Saj je bila v bombi premalo smodnika. Naredila je mnogo dima, ranila pa ni nikogar, razen mene. Ravno pred nogami mi je eksplodirala, a me ni ubila. Verjemite mi, ako bom metala bombe, tedaj bo tudi škoda. V mojih bombah bo nekaj drugega, nego samo dim."

Obtožnica pa je nasprotno pripovedovala, da je slabost bombe razlagati s socialistično nerodnostjo, ravno tako tudi njeno prezgodnjo eksplozijo, kar je vzrok, da je Ernest bil prenervozen in mu je bomba padla iz rok. Da ta argument podpre, so potrdili resničnost teh navedb nekateri kongresniki, ki so celo videli, kako se je Ernest z bombo igral in jo spustil.

Od nas ni nikdo vedel, kako je bila vržena bomba. Ernest mi je rekel, da jo je za osminko trenutka, predno je eksplodirala, slišal in videl, kako je priletela pod njegove noge. Povedal je to pred sodiščem, a nikdo mu ni verjel. Cela stvar je bila, kakor se pravi po domače, "doma skuhana." "Železna pet" je sklenila, da nas unči in tu ni pomagalo nobeno protivljenje.

Pravijo, da hoče resnica vedno na dan. Jaz sem o resničnosti tega pregovora začela dvomiti. Devetnajst let je preteklo in kljub našim neprestanim naporom nismo nikdar mogli doznati, kdo je vrgel bombo. Brez dvoma je bil podkupljenec "Železne pete," a se je razkritju umaknil. A zvedeti nismo mogli. In tako ne preostaja nič drugega, kakor pokopati to zadevo med skrivnosti svetovne zgodovine.

18. V jami Sonome

O sebi nimam iz te dobe mnogo kaj povedati. Šest mesecev sem bila v zaporu, čeravno me niso obdolžili nobenega prestopka. Bila sem sumljiva. — To, strah vzbujajočo besedo so kmalu spoznali vsi revolucionarji. Ali naša lastna tajna služba je začela delovati. H koncu drugega meseca mojega zapora se mi je dal spoznati eden od paznikov, revolucionar, zaupnik organizacije. Nekaj tednov pozneje se je izkazalo, da je šele pred kratkim nastavljen jetniški zdravnik Jožef Parkhurst, član ene izmed bojovnih skupin.

Tako se je po organizacijah oligarhije raz-

vila nemotena naša lastna, kakor pajkova mreža. Vsed tega sem bila v zvezi z zunanjim svetom, in ravno tako vsak naš v zaporu se nahajajoči voditelj. Pogumni sodrugi so se ogrnili v livrje "Železne pete," da so lahko prišli v zvezo z nami. Čeravno je bil Ernest tritisoč milj daleč ob pacifičnem obrežju v ječi, sem bila z njim kljub temu v neprestani zvezi in naša pisma so hodila redno tja in sem.

Voditelji v ječah in izven ječ so bili v položaju, da so lahko vodili boj in ga presojali. V nekaj mesecih bi lahko bil mogoč beg nekaterih, ker pa zapor ni bila nobena ovira za naše delovanje, se je sklenilo, izogibati se vsake prenapetosti. Dvainpetdeset kongresnikov je ležalo v ječah in poleg tega še tristo naših voditeljev. Delal se je našt, da se osvobode vsi hkrati. Ako bi zbežal samo del, bi čuječnost oligarhije lahko postala tako ostrá, da bi beg drugih bil preprečen. Poleg tega smo pa bili mnenja, da bo splošna osvoboditev zaprtih naredila po celi državi na proletariat nenavaden psihološki vtis. Naša moč bi se pokazala na ta način in vidni obliki in bi vzbujala zaupanje.

Dogovorjeno je bilo, da moram, ko me izpušče, izginiti in polskati za Ernesta varno zavetišče. Izginiti pa ni bilo tako preprosta reč. Preje se me ni izpustilo, dokler niso bili špijoni "Železne pete" pripravljivi, da mi skrivaj povsod sledi. Bilo je potrebno zmešati jim sled in tako priti v Kalifornijo. Smešno je, kako se je to zgodilo.

Sistem potnih listov, posnet po ruski metodi, je bil že v razvoju. Nisem si upala prepotovati kontinenta v svoji lastni osebi. Morala sem izginiti popolnoma, ako hočem Ernesta kdaj videti. Ker, ako bi me po njegovem begu izsledili, bi bil Ernest zopet ujet. Tudi se nisem smela preobleči kot proletarka in tako potovati. Ostalo mi je samo še, da vzamem krinko člana oligarhije.

Pravih oligarhov je bila le peščica. Ali bilo je nešteto manjših, recimo, kakor gospod Wickson — ljudje, nekaj milijonov težki — ki so bili privesek oligarhiji. Zen in hčerka teh mož je bilo zelo veliko. In tako je bilo sklenjeno, da se kot ena teh pojavim. Nekaj let pozneje bi bilo to nemogoče, zakaj sistem potnih listov je bil tako izpopolnjen, da je bil registriran vsak mož, vsaka žena in vsak otrok cele države.

Ko je dozorel čas, se je špijonom zmešala sled. Eno uro pozneje ni bilo več Avis Everhardove. Pač pa je vstopila v salonski pulmanov voz neka Felice van Verdighan z dvema komornicama in a psičkom ter njegovo strežnico. In nekaj minut na to se je že peljala proti zapadu.

Tri dekleta, ki so me spremljale, so bile revolucionarke. Dve sta bili članici bojovnih čet in tretja, Grace Holbrook, je vstopila drugo leto v takšno skupino, a je bila že po šestih mesecih umorjena od "Železne pete." To je bila strežnica mojega psička. Od ostalih dveh je izginila Berta Stole dvanajst let pozneje, med tem ko še Ana Royston živi in igra vedno večjo vlogo v revoluciji.

Prevozile smo brez vsakih dogodkov Združene države tja do Kalifornije. Ko se je ustavil vlak na šestnajsti ulici v Oaklandu, smo izstopile in Felice van Verdighan je izginila z obema svojima komornicama, a psičkom in njegovo strežnico za vedno. Dekleta so spremili zaupljivi sodrugi drugam. Zopet drugi sodrugi pa so prevzeli mene v varstvo. Pol ure potem, ko sem zapustila vlak, sem že bila na majhni ribiški barki ter plula po zatoku San Franciska.

(Dalje prihodnjč.)

Cvetko Kristan: Socialistična vzgojna Internacionala

Pred poldrugim letom smo bili na Dunaju na eni izmed največjih manifestacij delavskega razreda v zadnjem času: na II. Mednarodni delavski Olimpiadi. Bila je to impozantna manifestacija moči delovnega ljudstva ter krepak opomin vsem, ki menijo, da bodo po raznih fašističnih metodah in parolah lahko delali za tem, da se delovnemu ljudstvu odvzamejo vse že pridobljene pravice ter da se ga v tem oziru vrže za najmanj 50 let nazaj. Delavski športniki so pokazali vsemu svetu, da še ni prišel dan, ko bi kapitalisti na ta ali oni način lahko spet zaslužili delavstvo in da tak dan tudi nikdar prišel ne bo, vsaj dokler bomo imeli tako zavedne in navdušene omladince, kakor smo jih videli in srečavali na Dunaju. Prav tako tudi še ni prišel dan, ko bi lahko po mili volji gospodarila ona "železna pet" iz Jack Londonovega romana, katere znaniželje in predhodnike so videli in vidijo nekateri v raznih fašističnih četaških in drugih formacijah v službi kapitalizma, in ki naj bi potem zaslužila proletarijat.

Hodil sem one dni po Dunaju in premišljeval o takih vprašanjih. Kako visoko cenijo ka-

pitalisti, meščanski sloj, vsi podrepani in podporniki kapitalizma in meščanstva vzgojo mladine in kako gledajo na vzgojo tega svojega naraščanja, ki naj bi bil neke vrste njih čuvaj in prvooboritelj. Kako tvori menda Mussolinijevo avantgardo mladina, ona, ki je sicer rasla v vojnem času, ali ki vsega trpljenja te vojne dobe ni niti razumela, še manj pa prekvasila v svojih možganih in dušah. To je omladina, ki so ji razni šarlatani natvezili bajke in fraze o uničenju, premaganju in ponižanju Nemčiji, dalje mladina, ki po dokončanih 14. letih ali pa po dokončanem studiju ne dobi ne take ne drugačne zaposlitve, tako, da že takoj pri vstopu v pravo življenje vstopi v brezposelnost in je zdaj avantgarda nekoga Hitlerja in njegovih "hakenkreuzlerjev" kar sem nekaj dni pozneje videl v Münchnu, kjer je proslula rjava hiša — Hitlerjev glavni stan. In kako povsod tvori današnja mladina ne kakor nekdanj, avantgarde revolucionarnosti (kar je že po bistvu mladine razumljivo) in napredka, nego avantgarde reakcije, avantgarde nereda in avantgarde militarizma in vojnege duha.

In spomnil sem si pri tem, kako neke delavske gibanje povsem pozablja na mladino in za njo veliko premalo skrbi, ne kje mu je pa tako delo za mladino povsem onemogočeno.

Tako sva prišla z ženo do nekdanjega cesarskega gradu Schoenbrunna, ki ga ima zdaj v najemu Socialistična mladinska organizacija "Kinderfreunde" (Prijatelji otrok — Detoljub), ki je ena od največjih in najbolj sistematično vodenih mladinskih organizacij delovnega ljudstva na vsem svetu. (O njej morda drugič.) Ali tam ne enih vratih v levem traktu glavnega poslopja (v desnem so še cesarske dvorane, ki jih razkazujejo tujcem) sva našla napis: Socialistična vzgojna Internacionala. Takoj sem stopil noter in želel poiskati sodruga od njene vodstva. Našel nisem tam nikogar, ker so bili na Mednarodnem socialističnem kongresu (kjer smo pozneje razgovarjali), no, sodružica v pisarni organizacije mi je nudila vse, kar sem potreboval za informacijo o delu te zelo važne Internationale v sestavi delavskih združenj svetovnega oz. mednarodnega značaja, na kratko v sestavi delavskih Internacional.

Po koncu svetovne vojne, leta 1922, so se v Salzburgu sestali zastopniki sedmih narodov: Angleži, Nemci, Holanci, Italijani, Avstrijci, Švicarji in Čehoslovaki in so se tam razgovorili o skupnem in vzajemnem delu svojih organizacij, ki skrbijo za delavskega otroka do 14. leta starosti (potem pridejo na vrsto Socialistična mladinska Internacionala, Soc. sportna In-

ternacionala, Soc. delavska Internacionala in Mednarodna strokovna zveza). Ustanovila se je "Mednarodna delovna zajednica socialističnih vzgojnih organizacij" s sedežem na Dunaju. Posle so vodili že omenjeni "Prijatelji otrok", in predsednik je bil znani avstrijski sodrug Max Winter. Kmalu so pristopili k zajednici še Madžari. Prvo delo zajednice je bilo izvršeno z ujedinjenjem nemških delavskih omladinah vzgojnih organizacij v veliko vzajemno enotno državno zvezo. Ko je pristopila k delovni zajednici že Mednarodna zveza socialističnih učiteljev je bila preosnovana ta delovna zajednica v Socialistično vzgojno Internacionalo. Istega leta se je vršila v Oxfordu na Angleškem mednarodna delavska vzgojna konferenca, ki ji je prisostvovalo 26 držav. Leta 1925 je prisostvovalo slični konferenci v Marseillu 22 držav. Velika konferenca se je vršila l. 1928 v Bruslju, kjer so prvič sodelovale vse tri socialistične mladinske Internationale: vzgojna, mladinska in sportna. (Glej tudi moj članek Mednarodni socialistični kongres v Bruslju) "Pod lipo, 1928", str. 150, 170, 183). Prisotnih je bilo 181 delegatov iz 22 držav. Tu je bilo uspostavljeno sodelovanje med vsemi tremi Internationalami, ki je bilo potem utrjeno in ojačeno še v Pragi in Kopenhagnu. Prišlo je do določitve treh nalog, ki so vsem tem trem Internationalam vzajemne:

1. Ustanovitev vzajemne vzgojne in omladinske korespondence in dopisnega urada;
2. prirejanje skupnih tečajev o pedagoških vprašanjih;
3. določanje skupnih dogovorov o mednarodnih počitniških potovanjih in kolonijah.

Leta 1929 je bilo določeno ustanoviti tudi mednarodno knjižnico za deco.

Preveč bi bilo govoriti na tem mestu o vseh ciljih delavske omladinske organizacije, ker bi bil potreben za to poseben članek. Danes pogledjmo samo še malo na organizacije, ki so združene v Socialistični vzgojni Internationali.

V Danski obstoji od l. 1905 društvo "De Unges Idrast" v Kopenhagnu. Imelo je 1929-30 6.000 članov in je obsegalo 10.000 šolskih otrok v 72. skupinah. List za voditelje tega gibanja "Lederblad" izhaja v 800 izvodih.

V Nemčiji so v Berlinu združeni "Prijatelji otrok" v vsedrjavni zvezi. Vodja tega gibanja je dr. Kurt Loewenstein. Ta zveza ima 565 skupin, 100.000 članov in 6.500 stalnih sodelavcev. Leta 1929 je priredila 82 tečajev ob koncu tedna (Wocheendekurse oz. Weekendkurse). Leta 1930 je imela v velikih počitnicah 5 otroških republik, ki so imele 8000 udeležencev. (Glej v "Prirodu" l. 1931, str. 222 članek Weinberger: Otroške republike v l. 1930.) in enega za odrasle.

V Avstriji obstojajo od leta 1908 Prijatelji otrok ("Kinderfreunde") pod vodstvom sodrugov Maksa Wintra, A. Jalkotzija in drugih. Imajo do 100.000 članov, vplivajo na 80.000 otrok in imajo 387 skupin. O njih morda kdaj še poseben članek. Na Poljskem obstoji v Varšavi Delavska zajednica prijateljev otrok. Članov je imela 1929. leta 849, skupin 21, otrok 7647, zavetišč 31, domov za majhne otroke 11, klubov 14 itd. Pri otrokih je uvedeno načelo samouprave. Njihovo glasilo izhaja dvakrat mesečno.

Na Rumunskem imajo v Cernautiju (Cernovicah) v nekdanji avstrijski Bukovini društvo Prijateljev otrok. Ima 110 članov in obsega 80 otrok.

V Švici so se združile posamezne skupine Prijateljev otrok l. 1928 v Deželno zvezo socialističnih organizacij Prijateljev otrok v Švici s sedežem v Zuerichu. Ta zveza ima 400 članov in v 14 skupinah 1.400 otrok. Zveza deluje sporazumno s socialističnimi vzgojnimi in izobraževalnimi centralami, a socialističnim abstinentnim gibanjem, a Prijatelji priroje in z delavskimi sportnimi in telesnovzgojnimi organizacijami. Njih glasilo je isto kakor avstrijsko. Prirejajo v obliki otroških republik tudi počitniške kolonije.

V Čehoslovakijski obstoji v Brnu Zveza Prijateljev otrok. Ustanovljena je bila 1922. leta

Pomožna postaja progresivne rudarske unije v Illinois staja je v Peoriji.

in deluje zlasti v nemških pokrajinah Čehoslovaške republike. Imela je l. 1929 124 skupin v devetih okrožjih, 6000 članov ter je obsegala 10.000 otrok. 1500 rdečih postolk (Rote Falken) je tvorilo še 65 posebnih skupin. Dalje ima ta zveza oz. pridružene ji skupine 5 lastnih domov, 50 otroških knjižnic, 10 lastnih igrišč itd. Ima tudi dve glasili. Finančno podpirajo to gibanje zlasti strokovne organizacije in pa bolniške blagajne delavstva v CSR.

Na Madžarskem obstoji od l. 1917 Ogruka zveza prijateljev otrok v Budimpešti. Ima zdaj 2.300 članov v 22 skupinah in obsega 6000 otrok 124 vzgojiteljev, svoje knjižnice, prirejajo se tečajji itd. Zveza ima tudi svoje glasilo v 3000 izvodih.

Te zgoraj našteje organizacije so Internationali izrecno pridružene. Obstoji pa še precej delavskih vzgojnih in omladinskih organizacij, ki se Internationali še niso pridružile in je Internationala z njimi samo v prijateljskih zvezah:

Poročilo omenja tole: v Združenih državah Sev. Amerike s sedežem v New Yorku, v Argentini v Buenos Airesu, v Belgiji v Lutichu, v Angliji v Londonu, na Estonskem v Talinnu, v Jugoslaviji v Mariboru ("Detoljub"), na Poljskem v Varšavi (židovska in rdeči skavtje), v Rumuniji v Resiti, Bukarešti, in Temesvaru (Timisoari), na Španskem v Madridu in na Švedskem v Malmoeju.

Kakor torej vidimo je to gibanje precej razširjeno. Zlasti v n katerih državah imajo socialistični delavski vzgojitelji na otroke oz. mladino že odločen vpliv, ki zelo podpira in lajša delo organizacij, ki prihajajo v sestavi organizacij v modernem delavskem gibanju na vrsto za njimi: to je mladinskih, sportnih in telesnovzgojnih, strokovnih, političnih kulturnih, ženskih, zadrudnih in drugih. Mla-

dino je treba vzgajati in prične in zavedne borbe in bornike naših idej.

Ce hočemo imeti veliko rasto drevno ravno, ga začeti ravnati že zarana, in dihi nog. In kadar si bomo jili zaveden in nepokvarjen raščaj, prost vseh tujih v in osvobojen vseh razboj ki mu jih v starejših letih di nesmiselna in bajeslovna dinska vzgoja, potem delo tako težko kakor je sedaj, pa morajo delavske organizacije v socialistično gijo že zrelega človeka, v vseh mogočih predsodkih jih tendencioznih vplivov, prakse vemo, koliko sicer nega in ustvarjalnega dela treba porabiti samo za to, je predsodkov prejšnje in tendenciozne vzgoje, ko veliko težje je potem ura že veliko in odrastlo drevno deniča ali moža, katerega nje so že usmerili njegovi in šij neprijatelji in dajati mu drevesu-delavcu novo Tudi pri nas bi potrebovali kake socialistične mladinske otroške organizacije, vsaj kvirju današnje zakonske nosti. Delajmo polagoma tem!

Vrednosten nasvet

Ako se hitro utrudite, ako se imate vseh manjših životnih glasov, ste tako medeni in polni življenja kot prirodo ste bili v skrbeh, ali kaj ste, tedaj vzemite

Nuga-Tor

edravniški predpis, ki je poročil vseh vseh manjših životnih glasov, ste tako medeni in polni življenja kot prirodo ste bili v skrbeh, ali kaj ste, tedaj vzemite

Pazite se pred Plni

Očistite vaše črva, očistite čisto! Vzemi

TRINERJEVO GRENKO VINO

AKUTNE IN KRONIČNE BOLEČINE

Uljena, slaba kri, koža, mehur, vodna cev, želodec, notranje žile in splošna oslabelost zdravimo po znanstvenih metodah s zadovoljnim uspehom. Bolezni na ušesih, nosu, grlu, zadnje mrazice zdravi poseben specialist.

POSVETOVANJE BREZPLAČNO

Popolna preiskava samo \$2.00

77 Park Ave. (vogal 39th St.) New York

16 letna praksa tukaj in Evropi. — Preiščemo kri in vodo. Nemške inšpekcije vsak dan od 10-8. Ob deljah od 10-3. Govorimo slovensko.

Dr. Speed

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopisne knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINI NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cone zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 4994
Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila